

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyleti tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon

Egy példány 10 fillér.

Telefon

FŐSZERKESZTŐ

Dr PÁL ERNŐ

ÜGYVÉD.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr HINLEDER FELS ÁKOS

SZÉPIROD. FŐMUNKATÁRS:

PÜLEI SZÁNTÓ LAJOS

ÜGYVÉD

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyílt-tér sora 1 K.

M. kir. postatakarékpénztári oheque-számla 10,489. szám.

Székelyek, szászok, oláhok.

A Közgazdasági Szemleiben Barabás Endre „Az erdélyrészi népfajok birtokaránya” című cikke a székelyek, szászok és magyarokra nézve a következőket mondja: A magyar faj gazdasági javai nem tudnak lépést tartani a fejlődő igényekkel, míg a román faj igénytelen s megszerezhető javait földbirtoka gyarapítására fordítja. A népfajok gazdasági fejlettségét tekintve, a vezető szerep a szászoké, a magyarság és a románság majdnem teljesen egy szinten áll. Így a használt gazdasági eszközök közül, a fagerendelyű ekék 30 százaléka a magyar, 35 százaléka a román és 23 százaléka a szász megyékre esik. A vasgerendelyű ekékből pedig a magyarokra csak 11% esik, míg a románokra 29%, a szászokra pedig 41%. Ha a földbirtok nagyságát hasonlítjuk össze, azt látjuk, hogy mindinkább szaporodik a román nagy- és középbirtok a magyarság rovására. 1896-ban már 693 nagy- és középbirtok volt román kézen, pedig ez időben a román pénzügyintézetek ide irányuló törekvéseiről még nem is beszélhetünk komolyan. A kis- és törpebirtok pedig még aránylag is nagyobb a román tulajdonban, mint a magyarban. Szerző érdekes összeállításban mutatja be a magyar, szász és román kézben levő kisbirtokok arányát. E végből a megyék egyes járásainak azon községeit hasonlítja össze, melyek szomszédosok, de eltérő fajjegűek. Összesen 8 vármegyének 19 járását dolgozza fel, melyekben a magyarság kisebbségben van, sőt kiterjeszkedik Maros-Torda vármegye azon járásaira is, melyekben a román elem tulnyomó. A kiválasztott megyék egyes járásából egymás mellé állítja a magyar, szász és román községek birtokviszonyait, vagyis egy-egy kisgazdaságra eső összes földbirtokot, szántóföldet és szarvasmarhaállományt. Ez összeállításból az a szomorú tanulság tűnik ki, hogy a magyar kisgazdaságok még terjedelem tekintetében sem muliák felül a nemzetiségek kezén levőket, hanem csaknem az egész vonalon kisebbek azoknál. Az egyes községekre eső gazdaságok átlagos számát tekintve azt látjuk, hogy ugyanazon járás-

ban is, a szász községekben minden esetben több gazdaság van, mint a magyar községekben. A román községekkel szemben azonban csak a községek 88 százalékában nagyobb a gazdaságok száma; tehát a román községek 12 százalékában még a szászokénál is nagyobb gazdaság van. A községek határát alkotó összes területből a magyar gazdaságra eső terület az esetek 83,4 százalékában kisebb, mint a román gazdaságra eső terület. A szász gazdaságok 67 százalékánál nagyobb területűek a magyarokénál, míg a románokéval egyenlő. Az egyes gazdaságokra eső szántóföld nagyságát tekintve, a román gazdaságokra eső szántóföld területe a gazdaságok 61 százalékában nagyobb, mint a magyar gazdaságok szántóföldje, míg a szászokkal szemben csak 25 százalékban nagyobb. A szarvasmarhaállományból az egyes gazdaságokra eső darabszám aránya minden esetben megfelel átlag a szántóföld arányának. A magyar gazdaságoknak csak 39 százaléka tart több szarvasmarhát, mint a mennyit átlag a román gazdaságok tartanak; míg a szász gazdaságok 55 százalékánál nagyobb marhaállománya van, mint a magyarokénál és 75 százalékánál a románokénál is nagyobb. E szomorú tények birtok arra a szerzőt, hogy az erdélyrészi magyar nyelvterület határainak ellenálló képességét megvizsgálja. Összesen 17 csoportot állított össze s ez összeállításból az tűnik ki, hogy a magyar faj itt is nagyobb részt nemcsak kisebb területű gazdaságon él, de házi állatainak száma is csekélyebb, mint a nemzetiségeké. Nagyon érdekes jelenség az, hogy a mely községben a lakosság száma csökkent, ott az egy gazdaságra eső összes terület, szántóföld és állatállomány száma is kisebb, mint a szomszédos, de számbelileg is növekedő község átlagos birtokállománya. — Csak az a szomorú, hogy e jelenség csupán három esetben mutatható ki a magyarság javára, míg a román községekre tíz esetben.

A politikai helyzetről.

* **Oszták fufang.** Csak nem tudunk békében meglenni az oszták sógorral. Mindig arra törekszik, hogyan csapja be a magyart, melyet

csak fejni, kizsarolni szeret. Huncut portéka ez az oszták fajzat. Olyan, mint az irigy rokon. Nyavalyatörést kap, ha a másik az ő kegyelme nélkül élhet. Mintha bizony a pragmatika szankció és a kiegyezési törvénynél fogva a monarchia, ez a folyton éhes moloch, két állama nem volna egymásra utalva, nemcsak nemzetközi, de a belső állami élet megnyilvánulások védelmében is — örökös ellenünk trafikál és a veszettség furorjával támad minket, folyton csak védekező magyarokat. Hagyományos szokásuk szerint ilyenkor harcra kelnek ellenünk a dinasztia tagjai, a közös kormány, az oszták kormány, akamarilla tagjai, a katonai körök, a birodalmi gyűlés, a tartományi gyűlések, a városok, a faluk, a kereskedelmi és iparkamarák, a legsúlyosabb társadalmi szervezetek s minden, ami oszták csak van. Odaát nem tudnak, mert tudni nem akarnak semmit Magyarország függetlenségéről, a dualizmusról és a paritásról a király által szentesített törvényes rendjéről. Reméljük azonban, hogy ama küzdelemben, a mely most a vámügyi és kereskedelmi kérdésekben a magyar és az oszták kormány között foly s amelyekben nem oszták gazdasági előnyről, hanem tisztán a magyar közjog igazságos formái függetlenségéről van szó — a magyar király törvényeinkből kifolyó hivatásánál és kötelességérzeténél fogva is: a magyar közjog függetlensége mellett marad s nem engedi az oszták kapzsiságnak elvitatni a vám- és kereskedelmi ügyek terén jogaink morzsáit. A magyar kormánynak pedig engedni egy jótányit sem szabad. Elérkezett az ideje annak, hogy immár tisztá bört öntsünk a pohárba. Az osztákra ügyelni kell, mert mindig igaz marad: „Ne higj magyar a németnek...” Nem vagyunk és nem leszünk többé félvad törzsek, — írja egyik magyar képviselő — akiknek aranyáért, elefántcsontjáért szines üveggyöngyöket adnak... Ha nem volt elég a kibőjtölés politikája, kezdhetjük újra. Az adót és ujoncot még nem adtuk oda. De a magyar kormány azzal ne is siessen, amíg az osztákok komizkodnak. Nekünk nem sürgős.

* **Goluchovszki Lucifer** ismét fondorkodik ellenünk. A magyar és oszták kormányok között felmerült vitás kérdésben az oszták álláspont mellett van. Goluchovszki külügyminiszter ur a magyar miniszterelnök követelésében a gazdasági egyöntettség meglazítását látja. Ilyenek a közösen fizetett embereink, — „fizetett ellenségeink”, mint a rossz ese-

léd. G. Lucifer azonban rosszabb a rossz eselédnél, mert ő közös kosztón él s mégis csak minket ugat...

* Földmívelésügyi államtitkár.

Mezőssy Béla orsz. képviselőt a király földmívelésügyi politikai államtitkárnak nevezte ki. Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter valóban szerencsés választást tett, mert a függetlenségi párt ezen nagyképzett-ségű, szimpatikus tagjában igen kiváló és alkalmas férfit talált. Mezőssy kinevezését, aki jeles kvalitásai révén a függetlenségi pártnak már régen kedvelt és oszlopos tagja, az összes politikai körökben örömmel fogadják. Lestyánszky Sándor eddigi államtitkár, Mezőssy kinevezésével együtt, a király állásától felmentette.

Hlatky Miklós titkári jelentése.

(Folytatás és vége.)

A vármegyei csikólegelő létesítésére a kezdeményező lépések megtételek, a lentermelés szélesebb körű felkarolására a gazdakörök buzdítottak, melynek eredményeként az 1904-ik évi 25 holdnyi lentermelés 160 holdra emelkedett, a sok munkás kezét igénylő komlótermelés terjesztetett, Székelykeresztúrott és Ujszékelyen hegyközségek létesítettek a szőlőtermelés újból való fellendítésére, 17 községben mintegy 1000 holdon 11733 K költség adományozásával legelőjavítási munkálatok végeztek.

A háziipar fellendítése céljából Vágásban szalmafonó tanfolyam tartott, a tanulóknak gép adományoztatott. Létesített egy mintagazdaság. A 8 tejszövetkezettel kapcsolatosan állatbiztosítási szövetkezetek létesítettek. Rendszeresített a munkás közvetítés, melynek eredményeként pár heti távollét után 853 egyén 42650 K keresettel jött vissza (nem említve a vukovári gazdaságban munkálkodók keresetét). Joggal remélhetem, hogy ily széleskörű munkálkodás csekély jutalmú szívesen fogja a tisztelt közgyűlés a főntebb indítványozott elismerést a kirendeltségnek megszavazni.

Az év folyamán 3 közgyűlést és 11 választmányi ülést tartottunk, melyeken nagy számban megjelent tagjaink élénk érdeklődése, hozzájárulása mellett 28, illetve 135 jegyzőkönyvi szám alatt intéztettek el az eléterült ügyek.

Iktatókönyvünk 377, tehát kevesebb forgalmat mutat az előző évinél, a minek oka a bevezetésben hangoztatott okokban keresendő.

Felterjesztéseket intéztünk különböző hatóságokhoz több község vásár ügyében, egy székelyföldi méhészkert, állattenyésztési szabályrendelet módosítása, arató és más mezzei munkás kérdés, a szüzugyula, bolgár rendszerű kertészet, kincstári lovak adományozása, az etédi turógyár, csikólegelő, kiállítási díjak adományozása, rozskorpa engedélyezés, a husárok szabályozása, az állattenyésztési alap átengedése, növény-

termelési kísérletek ügyében, a földhitelezés segítő akciójának folytatása érdekében.

Egyesületünk jötevői voltak: a nagymélt. m. kir. földművelésügyi miniszterium kiállításokra 1200, egyesületi célokra 1600 K, a gazd. tárgyú előadások tartására 300, házi ipari tanfolyam rendezésére 400 K s több szakkönyvet s szaklapot adományozván. Az O. M. G. E. és E. G. E. a székelykeresztúri kiállítás céljaira 100 K és műtárgy, illetve 200 K-t adományozott. A Magyar Földhitelezés közvetítésünkkel 1200 K jutalmat adott Dr. Soó Rezső egyesületi ügyvédünknek, az illető intézetnél kölcsönt kereső felek érdekében végzett munkálataiért, a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége díjtalanul vette fel egyesületünket a szövetség kötelékébe. A Debreceni Gazdasági Egyesület, hivatalos lapját tisztelet példányul küldi egyesületünknek. Mindezen jötevőinknek ez alkalommal köszönet nyilvánítását indítványozzuk.

Alapító tagjaink száma az alapítás évétől kezdve 144, rendes tagjainké 170, összesen 311, akik közül többnek a tagsági kötelezettsége csak 1906 évvel kezdődik.

A múlt év folyamán lemondott pénztárnok helyettesítésével az alapszabályok 35 §-a értelmében, mely szerint a pénztárnoki állás a titkári val egyesíthető engem bizott meg a tisztelt közgyűlés. Ezen minőségemben az egyesület pénztári állásáról a következőkben van szerencsém beszámolni.

Egyesületünk saját vagyonán kívül kezelte még a nagyméltóságú m. kir. földművelésügyi miniszterium székelyföldi kirendeltsége által a legelőjavításokra, a székelykeresztúri baromfi-telepre adományozott összegeket. Mindezekből a forgalom volt:

Kézpénzbevétel 24699 97 K, kiadás 24600 77 K, maradvány 99 20 K. Értékben bevétel 25 872 52 K, kiadás 10 685 50 K, készlet 15 187 02 K, az összes vagyon kitesz 15 763 22 K-t, melyből kézpénzben van 99 10 K, kötvényekben és kint levő követelésekben 5277 K, 6 db takarékpénztári könyvben 10 387 02 K. Ezen vagyonból a mienk 13 422 86 K, a földművelésügyi miniszteré 2340 36 K.

A külön kezelt üszöbeszerzési alap vagyona takarékpénztári könyvben 4997 95 K, kötelezvényekben 3122 65 K, együtt 8120 60 K.

A földművelésügyi miniszterium számadási kötelezettség mellett ke-

zelésünkre bizta a vármegyei állattenyésztési alapot, mely az átvételkor kitett takarékpénztári könyvben 3563 80 K, kötvényekben 2400 05 K-t, összesen 5963 85 K-t. Időközben azonban a számvetés által attett iratokból kitűnt, hogy a vármegyével vezetett nyilvántartás nem volt helyes, mert a számvetés kimutatása szerint az összes vagyon nem az átadásnak megfelelően 5963 85 K-t, de annál többet tesz ki. A hiba kiderítése végett az alispáni hivatal megkerestetett.

Az év végéig a befizetett késedelmi és takarékpénztári kamattal és egy a nyilvántartásba fel nem vett, de önként jelentkezett tartóztól bejött 25 25 K tőkével az állomány 6077 56 K-ra emelkedett, mely összegből 4186 01 takarékpénztárilag kezeltek s a többi 1891 55 K egyeseknél kint levő követelés. Az összes pénzek az udvarhelyvármegyei takarékpénztárnál vannak betétként elhelyezve.

A földművelésügyi miniszter az évi zárszámadások elkészítésére egy mintát állított be, melynek adatai egyik évről másik évre atmennek olyformán, hogy minden év zárszámadása az előző év zárszámadása alapján készíthető meg. 1904 ről a lemondott pénztárnok a zárszámadást nem készítette el, ezért az 1905. évi sem volt a kívánt minta szerint összehallgatható.

Tisztelt közgyűlés! Ezek azok, a mikkel a múlt évi egyesületi működésünkről beszámolhatunk. A kitűzött célhoz képest, melyet elérnünk kellene kevés, de anyagi erőnkhez képest, mert hisz kevésse kevésre mehetni, elég. Gazdátársadalmunk sok oldalról van igénybe véve, áldozat filléreinkre sok alkotásnak van szüksége, egyre-egyre kevés jut; csak ebből magyarázható, más részt abból, hogy középirtokosságunk, a mely egyesületi célokra áldozhatna kevés, hogy tagjaink száma az ilyen alacsony évi tagdíj mellett is vajmi csekély, saját tőkéink jövedelme, évi tagsági díjaink összege alig 1000 K. Ezzel nagy dolgot a legkörültekintőbb óvatosság mellett sem lehet elérni, mi csak ügybuzgóságot szentelhetünk, hogy ez ügybuzgóság a választmányban, a tiszti karban megvolt-e, avagy hiányzott, ehhez képest megfelelt-e feladatának, vagy nem; azt elbírálni önök hivatva. A mi lelkiismeretünk nyugodt, mit érezünk, hangoztatni is merjük, hogy minden lépésünk a föld, e haza és

népe boldogításának vágya vezette. Kérjük a t. közgyűlést, hogy jelentésünket tudomásul venni sziveskedjék.

KÜLÖNFÉLÉK.

A székelyek és Bocskay.

Kegyelettel és hálával emlékeznek meg most országszerte mindenütt: Bocskay Istvánról, a szabadsághösről, a bécsi béke szerzőjéről. Ezelőtt 300 esztendővel élt. De nincs ebben az országban senki, sem felekezet, sem népcsalád, a mely akkora és annyi hálával tartoznék Bocskaynak, mint maga az összes székelység. Régi szabadságaikat visszaadta, kiváltságait megerősítette, katonáskodásukat és adómentességeket törvényileg szabályozta. Régi hírók, nevek, vítézi becsületök, anyagi jóllétök ápolása szent feladat volt előtte. Még testamentomában is meghagyta utódainak, hogy a székelyeket csorbítatlanul meghagyják a nekik adott szabadságok élvezetében.

Nem volt soha senki, sem király, sem vajda, sem ispán, sem fejedelem — legalább én nem tudok — írja nekünk Balásy Dénes Bpestről, aki a székelyeket annyira szerette s róluk oly apailag gondoskodott volna, mint éppen Bocskay.

Ércszobra itt van felállítva a király adományából az Andrássy-ut köröndjén. Fején tollas, két szárnyu kalpag, hosszú mente embernagyságúnál magasabb alakján, földig érő, drága övü, himzett attila-féle köntös a termetén. Körszakállas arca: igazi erdélyi magyar arc, erély, akarat a vonásain, szemében a lángész. Jobb kezében a kinyújtott jogarbugány, baljában a bécsi béke oklevele és a kard van. A szobor talapzatán két oldalt, márványdomborműben, jobbról egy zászlós hajduvitéz,

balról egy gyalog puskás székely darabont áll.

Az ércszobor Holló B. szerencsés alkotása. Pár év előtt minden nyilvános ünnep, méltatás és történelmi megemlékezés nélkül helyezték és állították ide fel a szobrot — úgy szólván lopva. Hát... hát így néznek ki együtt Bocskay és a székelyek! Bocsássátok meg nekik, hogy születni merészkedtek...

— **Wlassics Gyula a népművelésről.** Most tartotta a Muzeumok és könyvtárak országos szövetsége a Nemzeti Muzeum disztermében évi közgyűlést Budapesten. Eseménynyé avatta e közgyűlést az a hatalmas beszéd, melylyel Wlassics Gyula elnök a gyűlést megnyitotta.

Megnyitójában mindenekelőtt hazafias örömet fejezte ki a fölött, hogy nemzet és király között a béke helyreállott. Ezt a békét — ugymond — komoly munkára kell felhasználni. Odaadón, verejtékkel kell dolgozni mindenkinek a nemzeti kultúra fölvirágoztatásán. Meg kell végre érteni a nemzetnek, hogy a népfajok sorát a népműveltség ereje dönti el. A huszadik század a nagy társadalmi átalakulások ideje. A műveltség általánosítására kell törekednünk. A legnagyobb reményeket fűzi Apponyi Albert kultuszministerségéhez, ez a nagyszabású politikus teljesen át van hatva a modern eszméktől. A vezérnek azonban törhetetlen, hü hadsereg van szüksége, hogy a kulturharcot siker koronázza. A népművelés eszközeinek sorában a leghatalmasabb tényező a felnöttek művelésének folytonossága. Az ingyenes népoktatást, az ifjúsági könyvtár közművelődési értékét a népkönyvtárakat és különféle tanfolyamokat tudjuk csak igazán fokozni. Ez a jogot, hogy hazája sorsára a népszeles rétege is döntő befolyást gyakoroljon, a magyar alkotmányba illesztjük, akkor rögtön a legszelesebb mérvben be kell irni a törvénykönyvbe azt a kötelezést is, hogy az állam és társadalom adjon meg minden célravezető eszközt a népműveltség általánossá tételére. Minél műveltebb a nép, annál okosabban él a joggal, a hatalommal, mely kezében van. A statisztikai sablonok nem

A „SZÉKELY-UDVARHELY” TARCAJA.

A székelyek reáltörténete 1562 — 1691-ig.

Irta: Connert János, ford. Balásy Dénes.

(Minden jog föntartva.)

(33. folytatás.)

1591-ben még sokkal nagyobb engedményeket kaptak a marosszéki darabontok Báthori Zsigmondtól. Megengedte nekik, hogy minden személyes kihágási és dologi pöreikben, a melyek köztük támadnak, első fokon saját kapitányaik döntenek és ha ezeknek ítéletével nem lennének megelégedve, vihessék pöreiket az udvarhelyi várkapitányhoz, végül harmadik fokon a királyi kuriához. Nemesekkel, jobbágyokkal, városiakkal stb. való minden egyéb pöreikben a szokott utakon tartoznak jární.⁴⁷ E kiváltságot részökre megerősíti 1599-ben Báthori András és 1607. auguszt. 18-án Rákóczi Zsigmond.⁴⁸ Mindazáltal az országgyűlés még abban az évben a következő végzést hozta: „Jóllehet a székelyek között a vörös darabontok saját pöreiket nem a rendes széki törvényszék elé, hanem saját kapitányaik elé kívánják vinni és kéri, hogy a saját kapitányuk legyen az ők rendes bírása, ordinarius judek, de azért mindenféle rendek törvénye a székhelyökön menjenek és a saját kapitányaik és királybíráik elé járuljanak, mert különben

abból mindenféle perpatvar, elégedetlenség és zavar keletkezik“. E végzésre aztán a marosszéki darabontok kiváltságait megerősítetik,⁴⁹ és az a tény, hogy a fejedelem azt megerősítette, bizonyosságra, hogy azokat a nevezett országgyűlés hatályon kívül nem helyezte. Ugyane privilegium a darabontoknak értékes öröklési és vásárlási jogot is biztosít. Valamely család kihalása esetében — e szerint, annak javai hasonló rendű rokonnaira valóan átmenendők. Ha egy darabont kínálta jószágát eladni, akkor vásárlási joga első sorban az azon faluban lakó rendtársainak volt. Az eladók utasítvák, hogy telkeiket, földjeiket csupán rendbéli-nek adják el, hogy így a rend vagyona megmaradjon.⁵⁰ A darabontok rendi vagyonának megőrzésére irányuló, hasonló szándékot olvasunk ki az 1633-iki országgyűlés végzéséből, mely a puskásoknak 500 frt büntetés alatt tiltja meg telkeiket eladni és csak elzálogosítani enged meg, azt is csak egyharmad értékig.⁵¹ E végzés némi módosítással az Approbatákba is benne van.⁵² Más-ként is gonodkodtak a fejedelmek a darabontok megmaradásáról s anyagi állapotáról. 1591-ben megparancsolja Báthori Zsigmond a darabontok panaszára az udvarhelyi várkapitánynak és a széki tisztéknek, de igen erélyesen, hogy min-

denféle ürügy alatt a lófók, a nemesek, a kapitányi altisztek a darabontokat birtokaiktól nehogy megfosszák, nehogy kitudják, sőt inkább azokban védelmezzék őket és gondoskodjanak, hogy a birtoktalanok az egyes falukban osztóföldet és rét sessiót kapjanak.⁵³ Aranyössze-ken az osztóföldek szabályozását már Báthori István kezdé rendezni.⁵⁴ Ez a darabont rend a szabadosokkal a XVII. század kezdetén még nem volt összeolvadva; megővta önállóságát, a mi bizonyíték, hogy eme két rend jogai között, ha kicsiny is, de volt némi különbség. Felségsértés miatt a darabontot is olyan büntetés érte, mint a többi rendet. Így 1590-ben öt lázadó székely darabont közül, akik a görögényi várban voltak, az egyik halállal lakolt, míg a többi jobbagyként adományozták el.⁵⁵

A két első rend helyzete. Az 1562-iki törvények és az azokból származó következmények folytán a két első rend helyzete is lényeges változáson ment keresztül. Azzal t. i., hogy a földönlakók, akiket odáig birtak, jobbágyaik lehettek, s főleg azzal, hogy ők a jobbágyok vagyonából való adományokat kaptak, ily módon a vármegyei nemességgel csaknem egyenlővé letének a lófók és primorok. Ellen-tétül a darabontokhoz és jobbágyokhoz, ők most nemeseknek nevez-

tetnek már. A lófók magok körülbelül az „unius sessionis“ nemesek fokán állottak, azaz: volt egy telkük, házuk és éppen semmi, vagy csekély számú jobbágyaik. Egy 1569-iki oklevelében egyenest kifejezi János Zsigmond, «hogy a lófók egy sessió nemeseknek tekintessenek».⁵⁶ A lófók tehát vagy már 1562 előtt primilik vagy lófók voltak, a mi különben természetes, vagy csak ez év után emeltettek oda némelyek és ez az emelés többnyire az ők tanúsított vitézségért való jutalom vagy valamely a királynak tett fontos és jelentékeny szolgálat volt. Nem ritkán kincstári jobbagyként is egyenest ebbe a rendbe tetetnek. 1569 máj. 26-tól nov. 17-ig János Zsigmond 6 székelyt emel a primilusok rendjébe,⁵⁷ 1570-ben 5-öt,⁵⁸ ellenben Báthori Zsigmond 1601. márc.— júniusig 40-et,⁵⁹ utóbbiak közül 6-nak az adómentessége biztosítva lón. Báthori Zsigmond alatt tehát gyakoriak voltak az emelések. Ebben az emelésben a politikai viszonyok játszottak bizonyosan igen nagy szerepet. Báthori az ő gráciájával nem igen fukarkodott, hogy így a székelyek hűségét magának biztosítsa. Sajnos! eljárás módjáról a Liber regius maradványai csak tökéletlen képet nyújtanak.

(Folyt. köv.)

sokat jelentenek, de ha én a népkönyvtár és egyéb közművelődési és gazdasági tényezők létrehozása után évek múlva egy faluba térve látom, hogy ott kevesebb az alkoholista, a büntetések száma csökken, a gyermekvédelem iránt érzékkel bír a nép, a vagyonosodás szaporodik, a közegészség érdekeit szívükön hordozzák: akkor tudom, hogy művelődési eszközeink nem voltak eredménytelenek. Életbevágó ügy, hogy legnevesebb íróink és tudósaink ne tartsák színvonaluk alatt álló feladatnak az ifjúsági és népkönyvtárakba műveket írni, vagy ha maguk éppen nem tudnak népies irányban írni, megbízható anyagot szolgáltatassanak azoknak, akik azt népiesen feldolgozni tudják. Az „odi profanum vulgus” a mai időkben már nem ismertető jele a tudományosság nagyságának. Az érthetetlen nyelv még kevésbé. Az igazi népművelés szolgálatában áll a Muzeumok és Könyvtárak Országos Egyesülete és teljes odaadással buzgólkodik a kulturszocializmusért.

Wlassics Gyula beszédét lelkes ovációkkal kísérték. Az elnöki megnyitó után a közgyűlés áttért a napirendre és megválasztotta új tisztikarát.

— **Első áldozás.** A róm. kath. fiúk és leánykák nagy serege áldozó csütörtökön vette fel először az áldozás szentségét városunkban a plebánia templomban. Kedves és meghatározó volt látni ezeket az ártatlan gyermekleánykákat, a hogyan imádkoztak és érezték kis szívükben, hogy ez életük egyik legszebb pillanata, amely őket a tisztaság és ártatlanság kristályává avatja fel. Gróf Mikes János plebános igen szép beszédben szólott az áldozókhoz és intette őket vallásosságra s az élet veszélyes útjain való bátor és óvatos járásra s azon kötelességekre, amelyek sok tekintetben rájuk várnak.

— **A polgári önképző kör** ma (vasárnap) d. u. 2 órakor tartja meg évi rendes közgyűlését, melyre a tagok legmegelőbb érdeklődését, ismételtén kérjük. Ez a közgyűlés azon alkalom, hol városunk iparos polgársága évenként találkozik. Beszámol az elmúlt év eredményéről és megállapítja jövőre teendőit. Méltó, hogy mindenki ott legyen.

— **Szerenád.** A helybeli Székely Dalegylet Gróf Mikes János főesperes plebánosnak azon alkalomból, hogy a Dalegylet védnökségét elfogadta — szerenádöt adott

— **Bocskay ünnep.** A székelyudvarhelyi ev. ref. egyházközség és az udvarhelymegyei ev. ref. egyházi értekezlet június 24-én nagyszabású Bocskay-ünnepet rendez. Az ünnepség programját nemsokára egész terjedelmében közölni fogjuk, de már most is felhívjuk Székelyudvarhely város hazafiasan gondolkodó közönsége figyelmét a készülődő ünnepre. Bocskay méltán foglal helyet a nagy magyar szabadsághősök: Rákóczy és Kossuth mellett. Küzdelme nem csak a protestáns vallásszabadságért, hanem az ország politikai jogaiért is folyt s épen ezért megérdemli, hogy minden magyar ember, valláskülönbség nélkül, kegyelettel adózzék e nagy ember emlékének.

— **A helybeli Székely Dalegylet** pünköst másodnapján, Sándor István kerthelyiségében, táncal egybekötött sétahangversenyt rendez.

— **A helybeli reform. kollegium** évvégi vizsgálatai még e hó 18-án megkezdődtek, amikor a VIII. oszt. minden tantárgyból vizsgázott. A tornavizsga ma (vasárnap) d. u. 3 órakor a kollegium kertjében lesz. A további vizsgák június 15-től bezárolag 23-ikáig, az érettségi vizsgát pedig 25—27-ikén fog megtartani. A szülőket és érdeklődőket szívesen fogadja az igazgatóság.

— **Uj gazdakörök.** A földművelésügyi m. kir. miniszter a Homoródbene, Kőröspatak, Küküllőkeményfalva, Agyagfalva és Kányád községekben alakult Gazdakörök alapszabályait a bemutatási száradékkal ellátta.

— **Bocskay-émlékünnepély.** A református kollegiumban f. hó 24-én, áldozócsütörtökön, tartották meg Bocskay halálának és a bécsi békekötésnek három százados emlékülennepét, amely díszes és nagy közönség jelenlétében, szép sikerrel folyt le. Az ünnepélyt kiváltképpen Solymossy Endre tanár remekül megalkotott tartalmas alkalmi-felolvasása emelte magas színvonalra. A lelkesen előadott beszéd, mint derekas magyar alkotmány történelmi tanulmány és mint hü korrajz is kiváló figyelemre érdemes. Az ifjúság szereplése szintén méltó volt arra az elismerésre, a melyben részesült.

— **A tulipán,** ez a kedves szép virág nemcsak a melleken, hanem minden kigondolható tárgyon ott van, — jelöl a magyar nemzeti érzés felébredésének. A «Székely-Udvarhely» szerkesztőségének Kossuth utca 31. szám alatt levő új helyiségén is díszleg három csokor tulipán és dícséri azokat a derék és szorgalmas iparoskezeket, amelyek a családásig hűen megteremtették. Kelemen György építőmester tervezése, rajza nyomán: Derzsi Árpád bádogsmester készítette és helyezte el tegnap reggel az épület homlokzatán. Ugyancsak Kelemen építőmester tervezete és rajza után készült az utcára nyíló könyv- és papirkereskedés bolthelyiségében levő karzat tulipánrácsozata is, amely Bogyor Gábor műasztalos ügyességéről tesz tanúságot. Mulasztást követnénk el, ha ugyanitt meg nem emlékeznénk Gyarmathy István épület- és portálasztalosról, aki a díszes, fővárosba is beillő kirakat és bejáró elkészítésével foglalkozott lelkiismeretes pontossággal. Amíg városunknak ilyen derék, szakavatott iparosai vannak, addig a külföldre nem szorulunk s épen ezért vétkes mulasztást követ el mindenki, aki helybeli iparosainkat mellőzi. Viszont azonban — általánosságban szólva — az iparosok is tartsák szemelőtt a szolid és pontos kivitelt s főképp ne igérjenek előbbre, mint a hogyan a munkát elkészíteni tudják.

— **A házinyul tenyésztésének** országos szervezését a Magyar Mezőgazdák Szövetkezete kezébe vette s úgy a prémnyulak, de főképp az olcsó és izletes tápszerű szolgáló husnyulak tenyésztését kívánja meghonosítani. Nagyobb számú tenyésztőrzseit szakértő tagjai közt fogja kicsztani. Az értékesítésről maga a szövetkezet gondoskodik.

— **Pályázat ösztöndíjra.** A kereskedelemügyi miniszter 14593—906 sz. alatt egy 1350 K-ás külföldi tanulmányuttra szóló ösztöndíjra pályázatot hirdet. Pályázhatnak kereskedelmi akadémiát vagy felső kereskedelmi iskolát kiváló eredményre végzett egyének. Folyamodványok a nevezett miniszterhez címezve, a székelyföldi kereskedelmi és iparkamarához Marosvásárhelyt, folyó! évi július 15-ig nyújtandók be. Bővebb felvilágosítás ugyancsak a kamarától szerezhető.

— **Mosást álló színes parketták, burkolatlapok.** Hygienikus, mosást álló padlók, parketták és falborítások előállítását színesre telített kemény fából egy külföldi cég akként eszközli, hogy a festő anyagokkal impregnált, illetve megfestett keményfából készített padlódeszkákat vagy parkettarészeket valamely ásványi zsirban nyomás alatt főzi és ezután a szokásos módon parkettákká stb. alakítja.

— **Felvételi értesítés** a székelyudvarhelyi m. kir. áll. kő- és agyagipari szakiskolába. Cél: négy éves tanfolyam alatt a tanulókat gyakorlatilag képzett, elméletileg művelt iparosokká nevelni. Rendes tanuló felvétetnek a., akik legalább 2 középiskolai vagy 6 népiskolai osztályt végeztek, esetleg a tanonciskolát 3 éven át jó sikerrel látogatták. b., akik a 12 éves kort elérték és ép-egészséges kifejlett testalkattal bírnak. A felvételi folyamodványhoz csatolandók: a., keresztlevél, b., iskolai bizonyítvány, c., az atya v. gyám kötelező nyilatkozata arról, hogy a felvett ifjú a szakiskola IV. évfolyamát teljesen bevégezi, d., orvosi és újraoltási bizonyítvány. A tanítás teljesen díjmentes. Műhely-biztosíték címén 6 korona az intézet pénztárába fizetendő. Szegénysorsu, de jó magaviseletű és szorgalmas tanulók, egész v. fél ösztöndíjban részesülnek, ha szegénységüket hitelesen igazolják. Az intézettel kapcsolatosan internátus és konviktus áll fenn, amelyben a nem ösztöndíjas tanulók ez idő szerint egy óra 19 K fizetnek. A felvételi, illetőleg ösztöndíj iránti kérvények az intézet felügyelő bizottságához címezve, legkésőbb f. évi augusztus hó 10-ig az igazgatósághoz nyújtandók be. Egyébben az iskola évi értesítője nyújt tájékoztatást, a melyet az intézet igazgatósága kívánatra készsággel küld meg az érdeklődőknek. Székelyudvarhely, 1906. május hóban. Az igazgatóság.

— **Gabona és liszt tisztítása.** Egy szerre két eljárásra kértek szabadalmat Magyarországon, melyek mind egyike a gabona, liszt és darafélék tisztítására és szellőztetésére szolgál. Az egyik eljárás jellemzője az, hogy a tisztítandó anyagot nagy feszültségű elektromossággal töltött lemezek hatásának tesszük ki, melyek a korpát, szalmarészeket és más tisztátalanságokat az anyag jobb részétől elválasztják, míg az alkalmazott szigetelt vezető lemezek, melyek nagy feszültségű elektromossággal vannak töltve és melyek egymással váltakozó csatornákkal és közőkkel ellátott, lengő teknők felett harántirányban mozognak ide-oda. A másik eljárás szerint a lehulló liszt-

áramba, célszerűen a szitáló berendezésbe, kiszáritott, csiramentessé tett és aktivitásában a bakteriumölő képességig fokozott, tisztító légáramot vezetünk oly célból, hogy a liszt tartósabb legyen, megtisztuljon és finomabb minőségre tegyen szert. A kiszáritott csiramentes légáramot a liszttel való érintkezés előtt lehűtjük.

— **Telefonmizériák** címmel lapunk közelebbi számában egy rövidke közlemény jelent meg. Erre most a kolozsvári m. kir. posta- és táviridgizgatóságtól az alábbi, készsággel tudomásul vett felvilágosító sorokat vettük: 12164—906. sz. A «Székely-Udvarhely» tekintetes szerkesztőségének Székelyudvarhelyt. A t. Cím szerkesztésében megjelenő «Székely Udvarhely» c. lap május hó 13-iki 37. számában közzétett Telefonmizériák című cikkekre a következőkben értesitem: A Székelyudvarhelyen állomásozó vonalfelügyelő szabályaink előírása szerint van felügyeleti teendővel megbízva s ezen előírás alapján a teendővel való túlterheléséről szó sem lehet s egy segédvonal felügyelő megbízása sem volna indokolt. A több oldalról felmerülő vonalzavarok esetén a szomszédos állomás vonalfelügyelője vehető igénybe, ki a lehetőség szerint minden esetben ki is rendeltetik. Megjegyezni kívánom, hogy oly zavarok előfordulása s illetve azoknak megszüntetése, melyek a légköri villamosság következtében helyenként és ritkán fordulnak elő és még ritkábban előforduló azon eset, hogy a szomszédos vonalfelügyelő is igénybe veendőnek bizonyul, segédkezesét pedig a netaláni hasonló zavarok, illetve javítások rövidebb időre elhalasztják, nem involválja annak szükségességét, hogy a szabályok ellenére felesleges munkaerő állíttassék be. Mindennek dacára azonban a felmerülő változásokat figyelemmel kísérem s mindazt megteszem, a mi a közönség igényeinek kielégítésére hatáskörömben áll. Szíveskedjék ezen válaszat megnyugtató tudomásul venni. Kolozsvár, 1906. május 17. Dávid Endre igazgatóhelyettes, tanácsos.

— **Vizsgai jutalomkönyvek** ifjúsági művek és ajándék tárgyak nagy választékban és olcsó áron kaphatók Betegh Pál és Társa könyv- és írószerkereskedésében Székelyudvarhelyt. Vidéki megrendeléseket pontosan elintézi.

— **A bírósági végrehajtók kérelme.** A bírósági végrehajtók országos egyesülete most terjeszti fel az 1904. és 1905. évi jelentését az igazságügyminiszterhez. A jelentés kapcsán számos sérelmüket panaszolják fel a végrehajtók a miniszternek. Törvény ellenére mellőzik őket telekkönyvi ügyekben, ok nélkül halogatják a bíróságok a végrehajtási ügyeket, tetemes kárt okozva ezzel a végrehajtóknak, a büntetőügyekben a bíróságoktól megítélt pénzbírságok végrehajtását teljesen levonják tőlük, mellőzik őket határozati és csődügyekben is, megrovidítik a nekik törvényesen kijáró díjakat, vasut igénybevételeire kötelezik őket stb. Kéri mindezen sérelmek orvoslását, helyzetük javi-

tását és főként a végrehajtoi intézmény államosítását. Az egyesület közgyűlését pünköst vasárnap délelőtt 9 órakor tartja Budapesten az új városháza tanácskozó-termében.

— **Magyar Vértanúk Könyve** címmel egy nagyszabású könyv jelent meg, amely az 1848—49-iki szabadságharc alatt és utána 1850, 51, 52 és 1853-ban történt borzasztó kivégzéseket mind leírja és legnagyobb részét szemtanúk egykoru rajza, festményei nyomán készült — az országos ereklje muzeumban levő — képekkel illusztrálja. A szörnyűséges kivégzéseket, nők és iskolásgyermeknek az osztrák brutális katonák által történt megkorbácsolatását s több más megható történelmi eseményt 63 egész oldal nagyságu képpel és 12 színes műlappal illusztrálja, ezenkívül 164 arcképet ad az elítéltekről. — Ennél kegyeletesebb, meghatóbb és rettenetesebb munka magyar nyelven nem jelent meg. A könyv szerzője Dr. Kacziány Géza tanár, ki művét gróf Kreith Bélának, az ereklje-muzeum alapítójának ajánlja. Vas József az első kiadás egész jövedelmét a Kossuth muzeum főtartására ajánlotta fel. A könyv ára diszkótesben 6 K 80 f. A muzeum javára készültek diszpéndányok is 10 és 20 K árban selyem- és bőrkötésben. Kapható a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában (Betegh Pál és Társa könyvkereskedése) Székelyudvarhely Kossuth-utca.

— **Országos kirakóvásárok május havában** a következő helységeken és napokon lesznek:

- 27. Nagy-Selyk, Naszód.
- 28. Réten.
- 29. Bánffy-Hunyad, Szt-Benedek.
- 30. Deés, Mező-Méhes.
- 31. Monor.

— **Kossuth-utca 31-ik szám.** Betegh Pál és Társa könyvnyomtató és könyvkötő intézetét **folyó évi április hó 24-től kezdve** Kossuth-utca 31. szám alá, a m. kir. postahivatallal átellenben levő saját házába helyezte át.

— **Eladó ablakok.** Két darab utcai tükörablak teljes felszereléssel és 2 drb pinceablak eladó. Cím lapunk kiadóhivatalában.

— **Jó butorasztalos segédek** azonnal felvétetnek Burghardt Gyula épület- és butorasztalosnál.

Császárfürdő Budapest. Nyári és téli gyógyhely, a magyar Irgalmasrend tulajdona. Elsőrangú kénes hévízü gyógyfürdő; modern berendezésű gőzfürdő, kényelmes iszapfürdők, uszodák, török, kő- és márványfürdők; hőlég-, szénsavas- és villamosvíz-fürdők. Ivó- és belégzési kúra. 200 kényelmes lakószoba. Szolid kezelés, jutányos árak. Prospektust ingyen és bérmentve küld az **Igazgatóság.**

KÖZIGAZGATÁS

Egy főszolgabíró önálló rendelete.

6490—906. sz.

Mindenik jegyzőnek.

Isten jóvoltából kitünően teleltek az őszi vetések e megyében. Az időjárás nagy reményekre jogosít ősziekben és tavasziakban.

A jégverés eshetősége aggasztja mostantól kezdve a gazdákat. Egy jégverés által okozott adósságnak a következményei még husz évre is kihatnak.

Mindenkinek kötelessége, hogy saját maga is gondoskodjék jövedelme lehető megóvásáról.

Ezt a gazdaközönség természetének jégverés elleni személyes vagy csoportonkénti sietős biztosítása által teheti. Így nem remeg minden terhes felhő láttára oly nagyon s ha jégverés történik, legalább kap valami kárpótlást. Ha nem veri el, annál jobb. Ne sajnálja senki a biztosítási csekély összeget.

Saját felelőségre rendelem, utasítsa az előjáróságokat, hogy figyelemztessék a gazdaközönséget a természeteknek jégkár elleni biztosítására, hozzá tévén, hogy ha pl. valaki 100 kalongya őszire számít, vegye úgy, mintha 98 teremne s ketőnek az árával biztosítson 98 at, a mi annyival inkább lehetséges, mert a biztosítási összegecske aratás után fizetendő.

Ezt a szokott módon s templomi hirdetés útján is tésesse közzé s megtörténtét 8 nap alatt jelentse be hozzán.

N. N. főszolgabíró.

9170—906 alisp. sz.

A főszolgabíró urnak.

Számú rendeletét örvendetes és helyeslő tudomásul vettem, a többi uraknak is hasonló eljárás végett megküldöttem s a miniszter urat értesítettem.

N. N. alispán.

De igazán jó helyt jár ezeknek az uraknak az esze. Ugy látszik, hogy a jót saját felelősségükre is merészelik tenni. Ezért is méltók az elismerésre.

Az ötvenes évek elején megyénk több falujában még az volt a szokás, hogy a törökbuza-szedés első napján már szabadon bocsátották ökröket, lovakat és sok kárt tettek egymásnak. Nem lehetett megakadályozni.

Az egyik falu tanult jegyzőjének jó gondolata támadt s titokban közölte a bíróval.

Másnap nagy gyűlés volt a törökbuza-szedés napjának meghatározása tárgyában.

A jegyző egy hatalmas rendelet fogalmazott a Föder főbiztos nevében, melyben nagy büntetés terhe alatt meg volt tiltva a marháknak szabadon bocsátása s fel is olvasta a gyűlésben megmutatás nélkül.

Vége lett a rendetlenségnek. Föder nagyon örvendett a személyes jelentésnek.

A nép között működő hatósági közegek sok jót tehetnek felső rendetek nélkül is, ha látnak és gondolkoznak.

Közbirtokossági ügyek.

Tízéves üzemtervek. Egyik szomszéd vármegye erdőbirtokossága minap az illetékes erdőhivatalától 10 évre szóló üzemtervet kapott. Az elnökség — miután a „Székely-Udvarhely”-ben megindult akcióhoz csatlakozott — gondolkozóba jött, hogy vajjon mit szóljon ehhez az üzemtervhez. Felvilágosításért hozánk fordult. Mivel hasonló esetek az adott körülmények között más helyeken is beállhatnak, a következő tájékoztatást nyújthatjuk: A közbirtokosságok és az állam között létrejött „Szerződés” 2. pontja értelmében, amely szerződést a

„Székely-Udvarhely” f. évi 29. számában szóról-szóra közöltük — az államerdész az állandó üzemtervek elkészítését köteles eszközölni mert erre vállalkozott. Különben az állandó üzemtervek elkészítésére kötelezi maga a törvény is a közbirtokosságokat, nem pedig ideiglenes üzemtervek elkészítésére. Mert ha az állam most, a husz éves szerződés vége felé, 10 évenként kezdi az üzemterveket elkészíttetni, igen szomorú kilátása lenne a közbirtokosságoknak. E szerint — az erdőhivatalok kilátásba helyeznek, hogy pl. ha a közbirtokosságnak erdőbirtoka 80—100 évi fordára van előirányozva, soha vége-hossza ne legyen az állami erdőkezelésnek és a terhes költségek hordozásának. Ettől azonban — szerencsére — az előbb említett „Szerződés” 8. pontja és az a lelkes mozgalom, amely az állami erdőkezelés megszüntetése céljából az egész Székelyföldön megindult — a közbirtokosságok összességét megszabadítja. Tehát a 10 évre szóló üzemtervek egyébnek nem tekinthetők, mint ideiglenes használati üzemtervek és a „Szerződés”-ben elvállalt kötelezettségeknek az állami erdőhivatalok részéről való elodázásának.

IPAR ÉS KERESKEDELEM.

Uj iparosok. Székelyudvarhely városban a folyó évi első negyedben összesen husz iparendélyt adtak ki. Az uj iparosok a következők: Ifj. Khun László mészáros, Ferencz József csizmadia, Tiztecznyi József gipszalak-öntő, Szócs Gergely cipész, Györfi Károly csizmadia, Válics Jenő borbély, Barabás József szabó, László Mózes asztalos, ifj Verestői Farkas csizmadia, Péter Gergely kalapos, Boros László pogácsasütő, Csép Ilona szatócs, Kassay Árpád bérkocsitulajdonos, Mózes Salamon kóser ételek árusítója, Burghardt Gyula asztalos, Fülöp Sándor kereskedő, Albert Domokos bérkocsis, Galter János szatócs, Karda Ágoston szatócs és ifj Bodrogi György szatócs.

TÖRVÉNYKEZÉS.

Elvi jelentőségű határozatok A réten tartós szárazság által okozott kár esetén adóelengedésnek helye nincs. Dögtereken emberi és állati etedelül szolgáló terményeket termelni tilos. Az idült betegségben szenvedő ipari alkalmazottaknak elkesetlen történt bejelentése esetén a munkaadót, amennyiben megállapítják, hogy az alkalmazott beteg lengett be, a felmerült költségek megfizetésére kötelezni nem lehet.

A három jómadár. A helybéli kir. törvényszék büntető bíróságánál most folyt le a Szentpétery Gergely helybéli kereskedő Batthyányi-teren levő bolthelyiségében folyó évi január 30-án éjjel garázdalkodott három jó madár ügye. Keresztes Gergely, Brázik Pál és Schmidt Mihály ugyanis a nevezett időben hamis kulcsal behatolt Szentpétery boltjába s onnan a bezárt asztalfiókok feltörése után, mintegy 100 K értékű aruccikket és 1210 K körüli készpénzt; ugyancsak ezalattal kalommal az özv. Valentsik Józsefné

Szentes Biri bezárt udvaráról, 2 mtr. magas kerítésen át történt be-mászás után, egy 20—25 K értékű szalonnát elloptak. A pénz egyrészt elköltötték, az egyéb aruccikket pedig elajándékozták, elhasználták, elrejtették, a szalonnán megosztottak és elhasználták. Ezen büntetőkért a bíróság Keresztes Gergely 16 éves, székelylengyelfalvi születésű könyvkötősegédet 5 havi fogházra; Brázik Pál 16 éves, farkaskuti születésű, könyvkötőanoncot 7 havi börtönre, 3 évi hivatalvesztésre, politikai jogainak felfüggesztésére, Deák József 15 éves, firtosváráljai születésű napszámot 2 napi elzárásra ítélte.

Magánokirat hamisítás Simó István 17 éves, szentkirályi lakos, a folyó év tavaszán négy alkalommal a helybéli postahivatalhoz érkezett 10, 20, 40 és 80 koronás pénzküldeményekről szóló postai értesítéseket a postahivatalból ellopta s azokon a címzettek és a községi bíró nevét meghamisítva, az összegeket felvette és elköltötte. A pénzek özv. Balácsi Sándorné, Simó Terézia, László R. Sándor és Lőrincz János nevére érkezett volt s mint a szentkirályi postamester szolgálja, postai küldöncül volt alkalmazva a vádolt. A négy rendbeli lopás és magánokirathamisítás vétségeért 2 és félelví fegyházra és 3 évi hivatalvesztésre, valamint politikai jogok gyakorlatának felfüggesztésére ítélte a törvényszék.

ISMERETTERJESZTŐ.

Napok szerelme A tudományban új korszakok nagyon gyakran csak is úgy jelentkeznek a világ előtt, hogy régi meggyökeresedett elméletek semmisülnek meg, bárha már sarkitételek voltak. Érdekes megfigyelni az új és régi elméletek küzdelmét, míg végre ez rombadól, mert új tények, amelyeket a tudomány felfedezett, nem alkalmazhatók hozzá; a kutatás új formulát követel, míg csak ez is meg nem dől...

A modern természettudomány mintha több emberit tudna elbeszélni az embernek a mindenségről. A költőiesen szép hipotézisnek a költőieség nem árthat a tudományban, a fő az, hogy számításaiban minden helyes legyen. Ezt állítja a naprendszer keletkezéséről szóló elméletéről Moulton amerikai csillagász.

Valamikor, az örökkévalóság folyásában, világunk teremtő órájában két világító nap találkozott egymással a végtelen nagy mindenségben; az egyik a mi napunk volt. Pályájuk olyan közel volt egymáshoz, hogy az idegen csillagtest vonzó ereje napunkból egy hatalmas árhullámot dobott a világűrbe. Így keletkezett a spirális köd képe, a mint ez nagyon gyakran mutatkozik csillagos egünkön tudósaink messzelátóiban. Mert az idegen csillagvilág, követve örök időkre kijelölt pályáját, már tovastietett, de távozásában is ereje még elég hatalmas volt arra, hogy napunk kiáradó izzó hullámaival, a jövendő csillagvilágot, mindenkorra lekösse körmozgásukba; nem tudtak többé visszatérni az anyatesthez. Moulton egészen pontosan és körülményesen

fejt ki, hogy a kozmikus anyagból miképp keletkeztek a csillagok, planetoidák, holdak. Sok mindent számol ki, a többi közt ezt is:

A világűrben számos kettős csillag kereng és az örökkévalóságban sokszor út egy új világ teremtő-órája; egy törvényt, minden élő anyagnak keletkezésében és elmúlásában korszakos lefolyást lehet sejteni, ha talán sohasem is lehet ezt kiszámítani. Egy világ keletkezése azonban úgy tűnik fel az ember előtt, aki szereti magát és érzését a mindenségbe beleköltetni, mint két nap szerelmi órája, mint két lángoló erejű, ismeretlen hatalom kölcsönös hatása; a villamos szikra, a pozitív és negatív villamosság kiegyenlítődése sokaknak például szolgálhat.

Érdekes, kedves és vonzó Moulton elmélete, ennek vonatkozásai minden élő dualizmusához, a vonzás és taszításhoz, a szerelem és gyűlölethez, meg is oldhatja vele a Kant-Laplace-fele világteremtési elmélet minden kérdését, de a tudomány szigorú kritikáját aligha bírja el.

CSARNOK.

Bucsu-estén.

Hallottam egy nótát
— Nem is olyan régen —
Nem volt gyászinduló,
Mégis könny ragyogott
Mindkettőnk szemében.

Székely cigány huzta,
Csak úgy jó kedvébe,
Mulattatni akart...
— S mégis köny toluca
Mindkettőnk szemébe.

Egymásra borultunk,
A könnyünk megáradt...
... A hegedű csak sirt:
„Meglátom-e még a...
Szívbeli mátkámat?”

(Kolozsvár)

Osváth Árpád.

Társ-szerkesztő és laptulajdonos:

Betegh Pál

Kiadja: Betegh Pál és Társa újságkiadó intézete.

ÁRLEJTÉSI HIRDETMÉNY.

A székelyudvarhelyi ipari és gazdasági hitelszövetkezet, mint az Országos Központi Hitelszövetkezet tagja, a helybeli vasuti állomáson egy

gabonarakart

épített, melynek fölépítésére ezennel ujjolag árlejtést hirdet. Az összes munkálatokra szóló zárt ajánlatok

f. évi június hó 4-én déli 12 óráig

nyújtandók be nevezett szövetkezet igazgatóságához. Később érkező ajánlatok nem vétetnek figyelembe. A gabonarakart építési tervrajza, műszaki leírása és szerződési feltételei naponkint d. e. a hivatalos órák alatt megtekinthetők. Az ajánlattevők, a mennyiben vállalkoznak, a feltételeknek kötelesek magukat alávetni és építési árengységeiket a szövetkezet által rendelkezésükre bocsátandó költségvetési úrlapon írva beadni. Székelyudvarhely, 1906 május 26.

AZ IGAZGATÓSÁG.

Székelyudvarhelyi ipari és gazdasági hitelszövetkezet mint az Országos Központi Hitelszövetkezet tagja.

Fogorvos Perl József

American Dentist

Székelyudvarhelyre érkezett; rendel a Budapest Szállodában a 2. sz. a. d. e. 9-12-ig; d. u. 2-5-ig. Tartózkodási idő 8 nap.

Bérbeadó előkelő szálloda.

Székelyudvarhely a kiváló jó forgalmu «Központi Szálloda» összes felszerelés, berendezéssel — betegség miatt — több évre bérbeadó. Értekezni a tulajdonossal ott helyben lehet.

Mindenféle

bélyegzők

gyári aron és leggyorsabban

szerezhetők be

Betegh Pál és Társa

könyv-, papir-, író- és rajzszerkesztésében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca. 31. sz.

Keletbélyegzők önnedvezővel; «Mercur» keletbélyegző forgatható ruggyanta szalaggal; «Hungária» keletbélyegző ruggyantából; «Egyetemes önnedvesítő» könnyű szerkezet, egészen rézből és rézpléhből, alanyozva; «Monitor» önnedvező, számozó és lapszámozó gépek.

TULIPÁNOS

VIZSGAI ÍRSLAPOK!

nemzeti színű nyomtatással, igen finom magyar gyártmányu papiroson, kizárólag

BETEGH PÁL ÉS TÁRSA

könyvnyomtató- és könyvkötő-intézetében Székelyudvarhelyt

kaphatók. 5 százalék az Udvarhelyvármegyei Tanítók Otthona javára. 100 drb 1 K 50 f. Vidéki megrendeléseket a beérkezés napján, pontosan elintézzük. Mintákkal bárhova ingyen és bérmentve szolgálunk.

3345-906. alisp. sz.

Árlejtési hirdetmény.

Udvarhelyvármegye székházában levő hivatalos helyiségek fűtésére az 1906-907. évi téli idényre 350 köbméter száraz bükk tűzifa leendő szükséges, ennek biztosítására árlejtést tűzök ki.

Felhívom ennél fogva a vállalkozóhajtókat, hogy egy koronás bélyeggel ellátott írásbeli zárt ajánlatokat folyó évi június hó 16 ik napjának déli 12 órájáig a vármegye

gazdájánál adják be, annál is inkább, mert a később érkező ajánlatok figyelembe vetetni nem fognak. Az ajánlatban világosan kiteendő, hogy ajánlattevő a szállítási feltételeket ismeri és azoknak magát aláveti.

Szállítási feltételek:

1. Vállalkozó köteles az elvállalt 350 köbméter száraz bükk tűzifának egyik felet, azaz 175 köbmétert 1906 évi november hó 1-6 napjáig, másik felet, vagyis 175 köbmétert 1907. évi január hó 20 ik napjáig a vármegyehez udvarára beszállítani, köbméterekbe rakni és a vármegye gazdájának szabályszerűen átadni

2. Az esetben, ha a szállított faátvétele alkalmával hiány találtatik, vállalkozó köteles a hiányzó famennyiséget külön fölszámítás nélkül pótolni.

3. A szállítandó fának 2 méteres hosszúnak és első minőségű, legalább egy évvel a szállítás előtt levágot száraz, hasábos bükkfának kell lenni.

4. Ha vállalkozó a feltételeket be nem tartaná, jogosítva van a vármegye alispánja a be nem szállított tűzifát bárkitől, bárhonnán és bármely áron a vállalkozó terhére beszerezni.

5. Minden a vállalatra szükséges bélyegét vállalkozó köteles viselni. 6. A vállalati összeg az összes famennyiség beszállítása után, vagyis 1907. évi január hó 20-ika után fog kifizettetni.

Székelyudvarhely, 1906. máj. 16.

DAMOKOS, alispán.

Háromjártu 42"

GŐZMALOM

koptatóval, szitával, körfűrészszel, szép lakóházzal, gazdasági épületekkel, sertéshizlalóval; 15 hold föld, 2 hold szőlő, gyümölcsös-kerttel, Nagyküküllő-megyében eladó.

Jó existenciát nyújtó kedvező alkalom.

Felvilágosításokat ad, a Drezdai Motorgyár részvénytársaság vezérképiselete: *Gellért Ignác és Társa*, Budapest, VI., Terézkörut 41.

Tegye le a Tulipánt,

aki a hazai, de különösen a helyi készítményeknek nem barátja. Tegye le a Tulipánt, aki a kitünő zamatu, bármely hazai és külföldi gyártmányt olesóság tekintetében is felülmúló Haurik-féle márciusi sört nem izlette és arról véleményt nyilvánít. Kapható a gyárban: Székelyudvarhelyt, Budvár-utca 1. sz. Horodban 1 pohár sör 10 fillér és 0'6 literes üvegnyi 20 fillér. Kóstoljuk meg!

Három szép szoba, konyha, kamara külön udvarral stb. hozzátartozóival együtt kiadó. Cim a kiadóhivatalban.

A szépség egyik főkelléke a szép arcódor.

Minden hölgynek módjában áll ezt megszerezni,

a FÖLDES féle

Margit-crème

osodás hatású arokenős használata által.

A Margit crème egy rendkívül finom, kellemes illatú vegyszer, mely már az első kísérlet alatt mintegy behizelgti magát; a bőrt rögtön kellemes puha bársonyszerű tapintat ad, 10-20 nap alatt teljesen átalakítja a bőrt, nyomtalanul eltünteti szeplőt, májfoltot és mindennemű bőrtisztatlanságot.

Előnyös tulajdonsága ezen krémnek, hogy a bőrt nem teszi zsíros tapintatúvá, fényessé, mint más kenőcs, sőt ellenkezőleg annak fényét, mint a puder elveszi, minél fogva nappal is alkalmazható. A bőrt táplálja, mitől az gyermeked üdeséget, teltséget, bársonyszerű puhaságot és kellemes tapintatot nyer.

Legényegesebb előnye, hogy **higányt, ólmot nem tartalmaz** és így teljesen ártalmatlan.

Ára egy tégelynek 2 K, kis tégelynek 1 K. Margit-szappan 70 f, Margit-puder 1-20 K, Margit-arcviz 1 K, Margit-fogpép 1 K.

Készíti:

FÖLDES KELEMEN

gyógyszerész. Aradon.

6 koronás rendelések bérmentveküldetnek Kapható: Konec Armin és Solyomossy János gyógyszerárban.

Baross, Borszéki és Kászoni vizek!

Üzletáthelyezés!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szives tudomására adni, hogy üzletemet áthelyeztem az alsó piacra, az ujjonnan épült

Frölichné-féle üzlethelyiségbe

hol egyszersmind nagyon szép raktárt rendeztem be mindennemű fűszerárunkban, porcellán, üveg, gyermekjáték, diszműárunk, függő, fali és asztali lámpákban.

Amidőn kérem a nagyérdemű közönség szives pártfogását, igérem, hogy igyekezni fogok minden esetben igen tisztelt vevőimet a legjobban és legolcsóbban kiszolgálni.

Teljes tisztelettel

SZENTPÉTERY GERGELY.

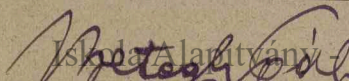
Államilag ólmzárolt lucerna és lóhere magvak. Valamint baltacin-, répa- és fűmagvak. Valódi erfurti konyha-, kerti- és virágmagvak a legjobb minőségben a legolcsóbb áron.

Mindig friss fűszerárunk!

Gyertyánffy J. fiai vasuagykereskedésében Székelyudvarhelyen.

Gróf Roon-féle lábatlani Cementgyár

állandó nagy raktára páratlan jó minőségű román és portland cementből zsákok és hordókban legolcsóbb áron

Üzlet átvétel.

Alulírott tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, hogy *Sterba Ödön* jöhírű fűszerkereskedését vétel útján átvettem és azt ezentúl saját nevem alatt folytatom.

Midőn ezt a körülményt a közönség szives tudomására hozom, kijelentem, hogy *!ö* törekvésem lesz a legkényesebb igényeket is úgy a szolid, pontos és előzékeny kiszolgálással, mint kiváló minőségű és olcsó áruimmal kiérdemelni.

Kérem a n. é. közönség elődöm iránt tanusított szives pártfogását részemre is fentartani és én ígérem, hogy azt minden tekintetben ki is fogom érdemelni.

Gyarmathy Ákos
fűszerkereskedő.

STOCK-COGNAC MEDICINAL

Kezesség mellett, tiszta borból párolt. Állandó vegyi ellenőrzés alatt.

CAMIS ÉS STOCK

pároló-telepe
FIUME - BARCOLA.

Kapható minden jobb üzletben.

Gépjavitóműhely és gépraktár.

Van szerencsém a nagyérdemű közönséget tisztelettel értesíteni, hogy Baróton a mai kornak megfelelő gépjavitóműhelyt és gépraktárt rendeztem be. Elvállalok minden e szakmába vágó munkákat, u. m. gőzeséplő gépek javítását, szeszgyár, gőzkazán, szivattyu, vízvezeték, fürdő, kútfúrás, új malomberendezést, továbbá mindennemű esztergályozást és csavarmenet vágást. Ajánlom a legujabb láncrandszerű szivattyukat mely nem fagy be, nem pusztlul, javítást nem igényel, 10 évi jótállással. — Raktáron tartok legjobb rendszerű varrógépet, sorvetőgépet. Rostát, darálót, ekét, boronát stb. Becserélek minden ócska gazdasági gépet ujakkal. — Minden tölem vásárolt tárgyra több évi részletfizetést is engedek. Mosógépet adok próbára.

A n. é. közönség b. pártfogását kérve

tisztelettel:

Kiss József.

Legfinomabb a maga nemében a

Ceres-étel-zsir!

(kókuszdíoból). Tészta-, pecsenye-sütéshez és főzéshez a legjobb.

Schicht György „Ceres“ tápszer-művek osztálya, Aussig Elm.

Thomassalakliszt

csillag

védjegyü

a legjobb és legolcsóbb foszfor-savas mütrágya

minden kalászos, kapás és takarmánynövény (lóhere, lucerna stb.) részére, valamint szőlő, gyümölcsfa, kerti vetemény és ugar trágyázására is. Sziveskedjék a védjegyre, ólomzárra és tartalom-jelzésre ügyelni!

KALMÁR VILMOS

Budapest, VI., Teréz-körut 3. sz.

a Thomaspfosphatfabriken G. m. b. h. Berlin, vezérképviselője a magyar korona országainak területén.

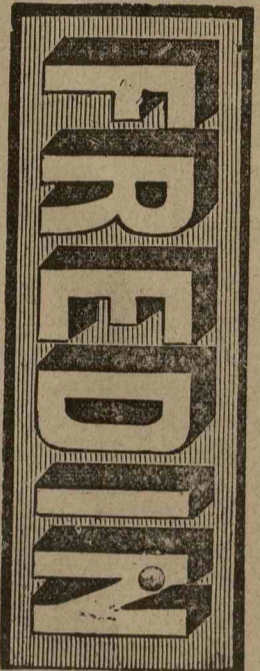
Kocsifényező és kárpitos
üzletemet Székelyudvarhelyt, Bethlen-utca 71. szám alá helyeztem át. A n. é. közönségnek irántam tanusított nagybecsü pártfogását megköszönve, kérem továbbra is szives támogatását.

Köteles Gyula
kocsifényező és kárpitos.

KÉRJEN

csak

Seller és Kary-féle

legjobb tisztítószer minden lábbelihez, fekete és sárga színben. Különösen ajánlható boxcalf, oscaria, chevreaux és lakkeipöh. Bécs, XIII.

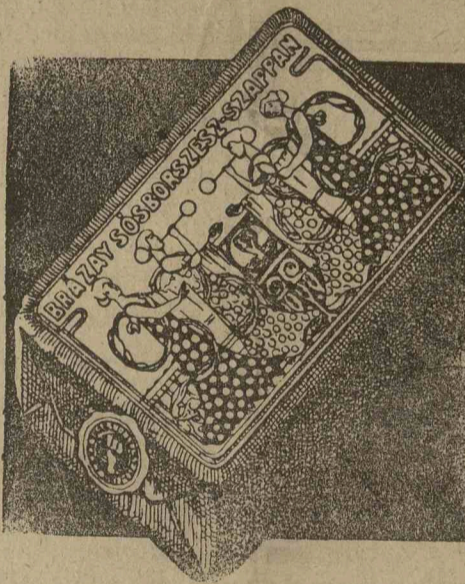
Védjegy: „Horgony“

A Liniment. Capsici comp.,
a Horgony-Pain-Expeller pótléka

egy régióknak bizonyult háziszser, mely már több mint 36 év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek bizonyult **köszvénynél, csúznál és meghűléseknel** bedörzsölés-képpen használva.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatosak legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, a mely a „Horgony“ védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben 80 fillér, 1 kor. 40 f. és 2 korona és úgyszólván minden gyógyszerháznál kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapesten.

Richter gyógyszerháza az „Arany oroszlánhoz“, Prágában. Elisabethstrasse 5 neu. Mindennapi szétküldés.

BRÁZAY-SÓSBORSZESZ-SZAPPAN

egészségi és kozmetikai szempontból felülmulthatatlan.

Brázay-féle Kölni-víz

az illatszerek legkiválóbbja.

Brázay-sósorszesz.

nélkülözhetetlen háziszser.

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL ÉS TÁRSA

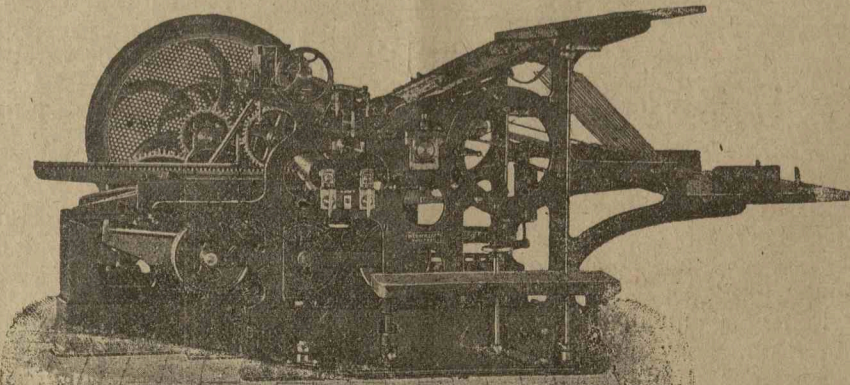
KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Versenyt kizáró olcsó árban elfogad és szakszerű, izléses kivitelben készít el mindennemű

nyomtatványt és könyvkötői munkát

Költségvetés ingyen és bérmentve! Egyeteknek és könyvtáraknak különösen mérsékelt árszabás! Egyházi, iskolai, szolgabiroi, községi, körjegyzői, ügyvédi, végrehajtói nyomtatványok áruháza

A Székelyföld legnagyobb és legolcsóbb nyomtatvány-raktára.

Folyóiratok, hírlapok, irodalmi művek eredeti áron, költségfelszámítás nélkül megrendelhetők.

Zeneművek papir-, író- és rajzszerék

nagy választékban és olcsó árban!

Teljes könyvtár- és irodaberendezések mérsékelt árak mellett. Szakszerű, kifogástalan kivitel!

SZÉKELY-UDVARHELY

legelterjedtebb függetlenségi lap szerkesztősége és kiadóhivatala